

TOLERANS I

LIVET

Hur är det att gå i andras skor?

Pernilla Stalfelt fångar alla våra olikheter

Biskop Antje Jackelén tänker inte acceptera intoleransen

”Allt vad ni vill att människorna skall göra för er, det skall ni också göra för dem”. Den gyllene regeln i Bibeln är en kraftfull markering för tolerans. Budskapet finns även i många andra religioner som exempelvis buddhism, islam, hinduism och judendom.

Men ett problem i religionens och trons värld kan vara känslan av att hela ens tro blir utmanad om man blir ifrågasatt. Hjärtesaker är ju

laddade. För en del kan det bli viktigare att hålla sig till ”den rätta läran” än att visa tolerans mot andra.

Intolerans handlar ofta om att vi möter saker som vi inte är vana vid, vilket väcker våra egna rädslor, och får oss att klamra oss fast vid det som varit. Det har man även sett när vi haft debatter inom Svenska kyrkan om kvinnliga präster eller samkönade äktenskap.

Som präst inom Svenska kyrkan ska man vara medveten om kyrkans ståndpunkt och följa den – kyrkan är för kvinnliga präster och för samkönade äktenskap. Annars får man ta konsekvenserna av sina åsikter och lämna Svenska kyrkan, tycker jag.

Det här är viktiga frågor som handlar om att vi alla har lika värde inför Gud och att vi människor inte kan döma varandra.

Teologi är ett verktyg att tolka tillvaron och Gud i vår tid och den är därför i ständig förändring och måste sättas in i ett nutida sammanhang.

Om vi försöker ha en öppen förståelse för hur andra människor tänker och har det så tror jag att vi kan motverka intolerans. Det är svårare att vara intolerant om man får en medkänsla och förståelse för en annan människa.

Jesus visar oss att tolerans är viktigt. I möten med människor lyfter han fram dem som har blivit trakasserade, mobbade eller ifrågasatta. Han tar till exempel kvinnan som beskylls för att ha begått äktenskapsbrott i försvar och säger ”Den av er som är utan synd ska kasta första stenen”. Istället för att döma andra gäller det att rannsaka sig själv.

*Staffan Hellgren
Kyrkoherde och kontraktsprost*

Tolerans: Betyder i filosofiska sammanhang accepterandet av andras rätt att anta och försvara åsikter som står i strid med ens egna, särskilt i de fall då grunden är svag eller saknas för ett avgörande av vilken åsikt som är den rätta. KÄLLA: NE

LIVET I DANDERYD NR 2 2014

Redaktion

Staffan Hellgren, kyrkoherde
staffan.hellgren@svenskakyrkan.se

Christina Högberg, informatör
christina.hogberg@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare

Staffan Hellgren, kyrkoherde
staffan.hellgren@svenskakyrkan.se

Design&produktion

Lind Lewin kommunikation
anna@lindlewin.se

Skribenter

Mia Sjöström, Petter Karlsson

Mönster

Lotta Kühlhorn

Fotografer

Elliot Elliot, Daniel Ekblad

Tryckeri

Stockholms Läns Grafiska AB, Danderyd

Svenska kyrkan

DANDERYDS FÖRSAMLING

danderydsforsamling.se

Öppettider

Församlingsexpeditionen:

Mån–fre 9.00–15.00.

Kyrkogårdsförvaltningen:

Mån–fre 9.00–15.00.

Växel, tel 08-568 957 00.

Mån–fre 9.00–12.00 och 13.00–15.00.

Bokning av dop, vigsel,

begravning och kyrkor:

Mån–tors 9.00–12.00, 13.00–15.00.

Tel 08-568 957 10.

bokning.danderyd@svenskakyrkan.se

Bokning av församlingsgårdar:

Mån–tors 9.00–12.00.

Tel 08-568 957 35.

Drop-in-dop och drop-in-vigsel

**Lördag den 11/10, 11.00–15.00
i Församlingens Hus.**

Dop och vigsel på ett enkelt och stämmingsfullt vis. På plats finns präst, musiker och fotograf. Efter dopet/vigseln står fikabordet uppdukat med hembakade kakor och tårta.

Mer information hittar du på danderydsforsamling.se

Skicka dina minnen

Har du minnen från Danderyds kyrka och bröllop, dop, konsert eller julotta? Skicka gärna in din bild eller text till oss, om du vill delta i utställningen om Danderyds kyrkas skatter i september. Skicka till Christina Högborg, Danderyds församling, box 2021, 182 02 Danderyd eller christina.hogberg@svenskakyrkan.se

Sommaröppet i Danderyds kyrka

**Vägkyrka 23 juni–30 juli
Öppet måndag, tisdag och
onsdag 11.00–15.00.**

**Andakt 12.00.
Guidning 13.00.**

Enkel servering, bokbord och utställning om internationellt arbete. Titta gärna i gamla kyrkböcker eller tänd ett ljus!

Under maj, juni samt juli–oktober är Danderyds kyrka öppen måndag, tisdag och onsdag 11.00–14.00.

Utställningar Församlingens Hus

Mandala 11/5–10/6
Judit Ellinore Ek ställer ut mandalamålningar.
Vernissage 11/5 12.00–16.00.

Fjärilar! 28/5–9/6
Teckningar av barnen på
Montessoriskolan i Danderyd.

**Helena Sellergren Amigues
17/6–31/8 "Närvaro".**
Naturen är inspirationskälla i Helenas målningar. Tryck på textil och papper samt akvarell.
Vernissage 17/6 17.00–20.00.

Hallå där

**Inessa Rejer, diakon
som arbetar med att stötta
flyktingar i församlingen.**

Hur hjälper du till?

– Behoven av hjälp är skiftande och varierar beroende på hur länge en person eller familj har vistats i landet, och hur deras livssituation ser ut. De kan ha behov av bostad, läkarvård, sociala kontakter, juridisk hjälp. Det kan också handla om trosfrågor, bistånd eller enskilda samtal. Dessa människors behov av samhörighet och vilja att göra nytta är också stark.

Måste man vara kristen för att få hjälp från kyrkan?

– Nej definitivt inte. Alla kan få hjälp.

Vad betyder arbetet med flyktingar för dig?

– Att jag får samarbeta med andra krafter i samhället som även de vill förhindra mänskligt lidande. Det är en stor uppgift, men vi är många!

Alla kan bidra!

Du kan stötta med juridisk rådgivning eller besök. Om du vill bidra ekonomiskt till flyktingverksamheten i Danderyds församling kan du göra en insättning på pg 729 12-9. Märk talongen med "Flyktingverksamhet".

**Gå
i mina
skor**

Under hela sin uppväxt hade amerikanen Timothy Kurek lärt sig att hata homosexuella. Som 22-åring kom han själv ut som homosexuell – trots att han inte var det.

– Jag ville utsätta mig själv för mina egna fördomar, säger han.

När jag berättat för min bror att jag var homosexuell slog jag min hand för munnen så hårt att jag fick ett stort rött märke. Jag var livrädd för hur han

skulle reagera, att jag skulle förlora honom, och efteråt gick jag rakt ut ur huset och kräcktes i en buske.

Det berättar Timothy Kurek, idag 27 år, på telefon ifrån Portland i nordvästra USA, om nyårsdagen för fem år sedan då han kom ut som homosexuell inför sin familj och sina vänner. Det var bara det att han inte var homosexuell.

Men vi tar det från början. Timothy Kurek växte upp i en mycket konservativ kristen familj i bibelbältet i den amerikanska södern.

– Min uppväxt var kontrollerad och vi hade många regler.

Sina första skolår undervisades han hemma och gick sedan i en kristen skola och på ett kristet universitet. Han fick tidigt lära sig att homosexualitet var en synd i samma kategori som att stjäla, mörda och våldta.

– Allt i mitt liv var relaterat till kyrkan,

jag visste inte om något annat. I min kyrka var det vi mot världen. Vi satt på sanningen och alla andra var onda, vilket gav en stark känsla av tillhörighet. Vår uppgift var att konvertera andra människor till vår lära och de som inte gick med oss skulle vi undvika.

En kväll när han var 20 år följde han med sin bästa vän Josh till en karaokebar där många homosexuella hängde.

– Josh tog dit mig som en kul grej för att få se hur skärrad jag skulle bli när vi klev in där.

Trots chocken över att plötsligt befinna sig i samma rum som människor han i hela sitt liv hört hade valt synden framför Jesus, kände han sig samtidigt varmt välkomnad. Något började skava i honom och de följande två åren besökte han regelbundet karaokebaren.

– Jag kände så mycket mer kärlek och acceptans där än vad jag någonsin hade gjort i kyrkan. Det var svårt för mig att ta in att de här människorna, som jag hade lärt mig var onda, var så snälla och accepterande mot mig, trots att de visste om min tro och mina åsikter om dem.

Tvivlen växte och allt ställdes på sin spets den kväll en vän från karaokebaren grät mot hans axel och berättade att hon blivit utslängd hemifrån dagen innan då hon berättat för sin familj att hon var homosexuell.

– Jag svek henne den kvällen. Jag gjorde inget för att trösta, jag var bara tyst.

Upplevelsen fick honom att ifrågasätta hela sin tro. Hur kunde det vara rätt att ta avstånd ifrån den man älskar?

– I Bibeln står det att man ska älska sin nästa, men jag insåg att i min kyrka räknade vi bara andra konservativt kristna som vår nästa.

För att hitta svar bestämde han sig för att själv utsätta sig för det hans vän varit med om. Efter att ha funderat och förberett sig under några månader kom han ut som homosexuell.

– Jag ville utsätta mig själv för mina egna fördomar om homosexuella, för konsekvenserna av min egen tro. För mig fanns det inget halvdant sätt att göra det här på. Det var allt eller inget – i ett års tid skulle jag leva med beteckningen homosexuell, säger Timothy Kurek som även brottades med att detta innebar att han måste ljuga för sina närmaste.

Familjen, hans mamma, pappa och bror med fru, accepterade honom – även om han senare fick veta att hans mamma skrivit i sin dagbok att hon önskade att hon själv fått en dödlig cancerdiagnos hellre än att hennes son var homosexuell.

– Men 95 procent av mina vänner försvann i ett slag. Det var förkrossande att mötas av en så kompakt tystnad ifrån människor som jag trodde älskade mig. Det var som om jag hade dött och livet fortsatte utan mig. Det värsta var att jag såg mig ➡

➔ själv i dem – jag skulle tidigare ha gjort precis samma sak själv.

Timothy Kurek hade bett Shawn, en homosexuell vän från karaokebaren som visste om lögnen, att agera som hans pojkvän. Han behövde dels ett alibi som förklarade varför han inte dejtade eller blev fysisk med andra män, dels någon som kunde guida honom i hans nya värld. Timothy Kurek började hänga på gaybarer, skaffade sig ett jobb på ett gaycafé och började träna i ett fotbollslag för homosexuella. Han fick nya vänner som han kom nära och långsamt förändrades både han själv och hans åsikter.

– Det som ändrade min uppfattning var historierna jag fick höra ifrån de människor jag mötte, säger Timothy som beskriver sitt forna jag som en osäker och trångsynt översittare som använde sin religion för att trycka ner andra.

Men den nye ”gode och vidsynte” Timothy Kurek upptäckte efter en tid att han nu istället blivit lika fördomsfull mot

konservativa kristna som han tidigare varit mot homosexuella.

– Konservativa kristna tror att det är en kärleksfull handling att tala om för dig att du gör fel, säger Timothy Kurek som har fått kämpa hårt för att släppa ilskan mot sina forna trosfränder.

– Idag tror jag på tolerans. På att respektera andra människor och deras åsikter, även om du inte håller med om dem. Det är ganska enkelt; don't be a jurk.

Att vid årets slut komma ut en andra gång, nu som hetero, och berätta för sina nyvunna vänner och sin familj att han hade ljugit för dem, var minst lika svårt, berättar Timothy Kurek, men samtidigt en lättnad då han inte längre behövde gömma sin egentliga sexualitet. Vännerna tog det bra och var rörda över att han gått så långt i sina försök att förstå, men hans bror vägrade att tala med honom på ett halvår.

I boken ”The cross in the closet”, som kom ut i USA år 2012, har Timothy Kurek skrivit om sitt år. Boken fick

mycket uppmärksamhet, även viss kritik.

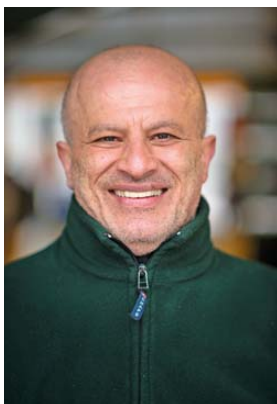
– En del var upprörda över att jag ljugit, andra sa ”Hur kan du säga att du vet vad vi går igenom?”. Men mitt år och min bok handlar inte om hur det är att vara homosexuell, det är jag helt okvalificerad att skriva om. Boken handlar om fördomar, speciellt mina egna, säger Timothy Kurek som fått mängder med mejl ifrån människor som läst hans bok.

– Jag blir berörd när föräldrar som förskjutit sina homosexuella barn skriver och berättar att de nu har tagit kontakt med dem igen, eller när människor som är homosexuella berättar att de tack vare min bok kunnat förlåta sin familj.

Timothy Kurek är idag fortfarande troende kristen, men på ett nytt sätt, säger han. Han fokuserar på kärleksbudskapet och han ser Jesus som den ultimata utmanaren av fördomar.

– Under det här året kunde jag undersöka Gud på mina egna villkor och min tro blev min egen. Idag tänker jag att tro handlar om att ifrågasätta ♦

Vem skulle du vilja lära dig mer om?

Maurice Safar, 53, Mörby centrum.

– De äldre. Jag är snart ikapp dem. Det är en ny ålder.

Anna Jönis, 16, Täby.

– Människor med funktionsnedsättning. Jag har ingen nära vän som har det.

Markus Lundh, 20, nu Stockholm, tidigare Djursholm.

– Synskadade. Jag har ibland funderat på hur de uppfattar världen.

Eivor Andersson, 85, Mörbyhöjden.

– Tiggare. Det kunde lika gärna ha varit jag. Vi har för lite kunskap om andra människor och för lite tolerans.

Sandra Nylander, 27, Örnsköldsvik.

– Alla människor som inte är från Sverige. Dem vet jag väldigt lite om.

FOTO: KARIN ALFREDSSON

➡ Begreppet intolerant var välbekant hos de nioåringar **Pernilla Stalfelt** besökte inför sitt arbete med barnboken om tolerans. Alla kände någon som inte tålde ägg, gluten eller laktos. Men vad kunde det mer betyda?

Teskedsorden tyckte jag var bra på att skriva enkelt om svåra saker, säger Pernilla Stalfelt när hon möter Livet på Moderna Museet där hon arbetar som museipedagog på halvtid.

Inför arbetet med boken om tolerans träffade hon några skolklasser i åldrarna 7-9 år för att se hur de kunde relatera till begreppet tolerans. Sju- och åttaåringarna sa inte mycket, men i trean började de kunna resonera kring begreppet.

- Alla visste vad intolerant var. De kände någon som inte tålde ägg, gluten eller laktos. Och så började vi fundera kring det. Vad mer kan man vara intolerant mot? Ett syskon som spelar hög musik?

Pernilla Stalfelt ställde mycket frågor, både abstrakta och konkreta, till barnen.

- Svaren jag fick ifrån barnen formade boken tillsammans med mina egna tankar.

Resultatet, boken *Vem är du?* En bok om tolerans, delades ut till alla tredjeklassare i hela Sverige år 2012 - omkring 100 000 nioåringar. Året efter fick alla skolor ett erbjudande att beställa klassuppsättningar av boken och drygt 75 000 böcker tog slut på två veckor. I år ges boken *Vem är du?* ut på nytt, nu med både svensk, engelsk och arabisk text i samma bok för att inkludera fler. I höst kommer den att skickas ut till samtliga skolbibliotek i grundskolan tillsammans med originalboken.

- Men det jag tycker och tänker, som bor i Stockholm och arbetar på ett konstmuseum, behöver inte vara rätt för alla människor. Vi tänker alla olika och det får man ha respekt för.

Är tolerans alltid något bra?

- Det är inte bra att gå över sina egna gränser, då kan man bli väldigt arg, så fundera igenom vilka gränser som är viktiga för dig. Och att ha kontakt med sina känslor, det är grunden till empati.

Hon ser sina barnböcker - som kan handla om kärlek, livet, mat, våld, hår, bajs eller barns rättigheter - som ett demokratiarbete som öppnar upp tänkandet.

- Jag tror att reflekterandet leder framåt och det är viktigt att vi för diskussioner med varandra. Och vi måste hela tiden värna om de värden som är viktiga. Demokrati är exempelvis något självklart

Man kan vara tolerant mot en främling ...

... och mot sin granne.

Tolerans är fint.

för oss, men det kan försvinna på ett ögonblick, säger Pernilla Stalfelt vars böcker, förutom i Europa, även har getts ut i Kina och Ryssland.

- Vi kan tänka på olika sätt och tillåta andra att vara olika oss själva och försöka förstå varandra. Men självklart kan man inte tolerera att man förtrycker, misshandlar eller dödar. Men hur olika vi än är har vi människor mycket gemensamt ♦

Några böcker av Pernilla Stalfelt:
Härboken, Bajsboken, Dödenboken, Läskiga boken, Vem är du? om tolerans och *Väldeboken*.

Teskedsorden som grundades av tidningen *Vi* år 2006 arbetar för ökad tolerans och respekt människor emellan. De har mottot *För tolerans Mot fanatism*.

- Allt vi gör här i skolan handlar om tolerans, säger Anna Erneving, lärare på Kevingskolan i Danderyd.

- Det är en stor del av värdegrunden att tolerera och acceptera varandra som vi är. Vi kanske inte alltid använder ordet tolerans,

men vi arbetar med innebörden varje dag. I höstas arbetade Anna Erneving dessutom med boken *Vem är du?* i sin klass 3. Under en och en halv månad läste de några sidor i taget tillsammans och diskuterade de frågor som kom upp.

- Vi hade många intressanta diskussioner. Om att det finns så många olika sätt att tänka på, att något som är rätt för

en person inte behöver vara det för en annan och om vad som är bra med lika och vad som är bra med olika, säger Anna Erneving.

- När vi pratade om intolerans kom barnen snabbt in på vad de tyckte var jobbigt, men också bra, med sina syskon och sin familj.

Boken innehåller en del svåra ord och begrepp som nioåringarna lärde sig och kunde resonera kring.

- Fördomar var till exempel ett ord som flera barn inte kände till betydelsen av innan, och vi diskuterade vad en fördom kan vara och varför man har dem ♦

Titta bakåt – gå framåt

Är vi lika värda idag? Hur ser vi på dem som avviker från normen? På Forum för levande historia får ungdomar diskutera frågor som rör oss idag genom att använda historien.

Grupper med gymnasieungdomar arbetar koncentrerat i olika hörn av utställningen (0)mänskligt som just nu visas på Forum för levande historia i Gamla stan.

– Just den här utställningen har tema rasbiologi och vi använder alltid historien för att diskutera frågor som rör oss idag, säger Åsa Thunström som är pedagog på Forum för levande historia och genomför workshops med besökande skolelever.

– Hur ser vi på normer och normalitet idag? Hur ser vi på dem som avviker från normen? Vad händer när vi börjar värdera i bättre och sämre?

Vad betyder människors lika värde? Ser vi varandra som lika värda idag?

Forum för levande historia arbetar för att förebygga intolerans genom att dra lärdom av historien.

– Det är vårt ansvar att inte glömma det som hänt andra människor och dessutom är det min uppfattning att vi kan lära oss av historien. Om vi informerar oss om brotten kan vi förebygga att det händer igen. Intolerans och negativa attityder mot andra är en uppfartsträcka till folkmord, säger Jacob Severin som är projektledare för de intoleransundersökningar som Forum för levande historia gör bland gymnasieungdomar i hela Sverige.

Just nu håller man på att slutföra arbetet med en rapport som ska komma ut hösten 2014. Tidigare rapporter kom 2003 och 2009 och de visar ungdomars inställning till fem utsatta grupper: invandrare, judar, muslimer, homosexuella och romer.

– 18-åringar är mer toleranta än 16-åringar och flickor är genomgående mer toleran-

ta än pojkar, särskilt gentemot homosexuella. Givetvis finns det många pojkar som är toleranta, men sådana här skillnader är viktiga för oss att veta för vårt fortsatta arbete, säger Jacob Severin.

Bland samtliga elever i undersökningen från 2009 – 4674 gymnasieelever från 154 olika gymnasieskolor i Sverige – ansåg en fjärdedel att rasism var ett problem i Sverige. En knapp femtedel av alla elever uttryckte en negativ inställning till såväl invandrare, muslimer, judar som till homosexuella och fler, en fjärdedel av samtliga elever, hade en negativ inställning till romer.

– Det känns igen från hela världen och beror på hundratals år av förtryck och fördomar om romer, säger Jacob Severin.

Vad är egentligen tolerans?

– Tolerans behöver inte ses som en motsats till intolerans. Tolerans kan vara en motvilja mot något, kanske en annan människas politiska övertygelse, som man ändå inte vill förbjuda.

Men, lägger Jacob Severin till, man kan även vara tolerant i betydelsen att man är nyfiken, öppen och självkritiskt granskande.

– Även om man inte tycker att andra är perfekta, så inser man att det är man inte själv heller.

Begreppet tolerans måste även kopplas till alla människors lika värde och de lagar som gäller.

– Alla har rätt till en åsikt, men man har inte alltid rätt till att handla efter sin åsikt, säger Jacob Severin.

Historiskt började begreppet tolerans användas under religionsstriderna i Europa mellan protestanter och katoliker, där man till slut måste sluta fred och tolerera varandra.

– Det var ett slags uppgivet accepterande av varandras olikheter. Men vi har rört oss ifrån den betydelsen, idag främjar tolerans

och ett gott samhällsklimat är en grundläggande rättighet, säger Jacob Severin.

Hur kan man motverka intolerans?

– Ser eller hör du något – agera på det.

Om det så är i fikarummet eller ute på stan.

Vi har en utställning som turnerar i Sverige just nu som handlar om åskådarrollen och där har vi bland annat

använt oss av citatet ”det är *inte* tanken som räknas”. Om åskådaren – som varken är offer eller förövare – agerade oftare skulle vi inte ha så stora problem med rasism, menar Jacob Severin.

I övrigt tror han på information, utbildning och möten mellan människor.

– I mötet med ”den andre” reduceras fördomar. Och personligen tror jag att det är viktigt att prata och säga vad man tycker. Men visst finns det gränser för vad man kan säga – det som är förtal eller hets mot folkgrupp, säger Jacob Severin.

Pedagogen Åsa Thunström ser sig som en samtalsledare i de diskussioner som förs med, och mellan, de elever som besöker Forum för levande historia.

– Diskussionen är central, det är demokratins grund. Här ställer vi massor av frågor, undersöker kärnan i olika resonemang och konsekvenserna av dem. Lärare som kommer hit med sina elever vet att vi kommer att ta upp känsliga ämnen ♦

Forum för levande historia:

En myndighet som har i uppdrag att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter.

Är du så tolerant som du vill vara?

Gå in på nätet och testa dig på tolerera.se

**Äntje
värnar om
dialogen**

Kanske även Hitler kommer till himlen? Sveriges första kvinnliga ärkebiskop Antje Jackelén hävdar att Gud både är större och mer outgrundlig än vi kan ana. Inte minst vad det gäller tolerans.

DET BLEV ETT HIMLA LIV, helt enkelt.

”Ger Jesus en sannare bild av Gud än Muhammed?” frågade en journalist i samband med ärkebiskopsvalet och huvudfavoriten Antje Jackelén svarade med en liknelse:

”Om jag är kär i min man är han bäst i hela världen. Men det innebär inte att alla andra män är fula och dåliga.”

Ett halvår senare tycker hon fortfarande att reaktionen var konstig och frågan märklig:

– Eller rättare sagt att den leder fel. Man kan inte reducera frågan om hur olika religioner ställer sig till varandra till en ja-eller nej-fråga. Det vore att göra våld mot den stora kunskap och erfarenhet som finns i alla läger. Och vi kan inte komma ifrån att judendom, kristendom och islam har gemensamma rötter. Även om vi talar olika om Gud, bekänner vi alla Gud som universums skapare.

För den västtyska kemiingenjörens dotter som kom till Uppsala som gäststudent 1977, med Dag Hammarskjölds ”Vägmärken” i resväskan, är knappast fundamentalismens profet. Den tyska brytningen är mjuk, blicken klar, hjärnan skarp, attityden ödmjuk.

Sex år som forskare och lärare i Chicago lärde henne också vad utanförskap vill säga.

– Det var precis efter den 11 september 2001. En dramatisk tid. Den tekniska termen på min familj ”non resident aliens”. Jag menar, kan något vara mer främmande än att vara en ”icke bofast främling”? I dag ser jag det som en tillgång att veta hur det känns att inte höra till. Att själv nära ett främlingskap i kroppen. Att vara den enda vita personen på bussen.

Ur den känslan har hennes teologi slipats och nöttts, menar hon. Som biskop i Lund valde Antje Jackelén valspråket ”Gud är större” – väl medveten om att det också är ett av muslimernas favoritetipet.

En flirt med islam?

– Ordagrant är det hämtat ur Första Johannesbrevet och lyder i sin helhet: ”Gud är större än vårt hjärta.” Men det är klart jag visste att jag också citerade det arabiska ”Allah akhbar”. Jag frågade faktiskt experter på dialog mellan kristna och muslimer om det skulle bli en belastning eller en tillgång, men de bara svarade: ”Det är ju ett faktum. Varför gömma det?” I efterhand kan jag se att det har gett upphov till många goda samtal.

Men också ilska?

– Ja, vissa blir oerhört provocerade av interreligiös dialog. Men människan får aldrig bli alltings slutgiltiga mått. Dagens svar ifrågasätts alltid av morgondagens frågor. När dogmat tycks glasklart finns det

alltid något mer att upptäcka. Och som kristna är vi kallade att behandla alla med kärlek och respekt.

Kan man aldrig vara alltför tolerant?

– Jo, absolut. Om det blir en ursäkt för att vara passiv och likgiltig om vi ser någon bli ett offer. Eller om ens egen person suddas ut. För mig är tolerans någonting aktivt. Som ibland stryker mothårs. Som slåss för rättvisan.

Man får inte vara tolerant mot intoleransen?

– Nej, för mig är tolerans besläktat med respekt, som också är latin och betyder att ”ta en andra titt”. A second look, alltså. Inse att det också finns andra sätt att se på saken.

Är det inte risk att man blir uddlös och oklar om man inte har tydliga åsikter?

– Snarare om kunskapsnivån om den egna ståndpunkten är för låg. Jag märker att kristna ibland har svårt att förklara vad de tror på. Och ju mer osäker man är på sitt eget, desto svårare blir dialogen, desto mera hotfull kan den kännas. Att man skulle dra ner på sin egen tro för att man håller en dialog med andra, är helt enkelt inte sant. Snarare leder en bra dialog till att ens egen tro fördjupas, den minskar rädslan för det främmande, men ökar också kärleken till hela skapelsen.

Vilken typ av tro kan du inte acceptera?

– Det finns gudsbilder som jag tar ➡

”Att vända andra kinden till kan tolkas som att man är en mes som utplånar sig själv. Men den som gör detta tvingar samtidigt den som vill slå att byta hand och se offret i ögonen.”

➔ avstånd ifrån. All religion är inte livsbejakande. Det finns människor som blivit offer för en väldigt dogmatisk religion i sin barndom. Eller religiositet som kan kopplas till psykisk sjukdom som istället behöver behandling. Att en muslim ser Jesus enbart som en högt respekterad profet, har jag däremot ingen svårighet med. Det innebär inte att jag själv måste sluta tala om Jesus som Guds son och världens frälsare.

Men Jesus säger samtidigt: ”Ingen kommer till fadern utom genom mig”?

– Vilket ibland läses som ”Jag är den enda sanningen”. Jesus har inte kommit för att utesluta utan för att frälsa. Och vilka är vi att bestämma över Guds vägar?

Kan Jesus lära oss något om tolerans?

– En central etisk princip hos honom är ju kärlek till fienden. Att ”vända andra kinden till” kan tolkas som att man är en mes som utplånar sig själv. Men den som gör detta tvingar samtidigt den som vill slå att byta hand och se offret i ögonen. Tvingar fram en viss respekt, alltså.

Men Gamla Testamentet genomsyras inte direkt av tolerans?

– GT har exempel på skriande intolerans, det är sant, Men också på motsatsen. Ruts bok till exempel, där Noomis moabitiska svärdotter Rut blir en del av Israels folk, trots att det egentligen är emot reglerna – och på så sätt blir anmoder till Jesus. Gud bryter mot sina egna regler, för kärlekens skull.

Paulus var väl inte heller ett under av tolerans, speciellt inte mot kvinnor?

– De där verserna måste sättas in i den tidens miljö och i de speciella förhållanden som tydligen rådde i församlingen i Korint.

Och Paulus nämner också kvinnor som hade framträdande positioner i den tidiga kyrkan. Enligt Apostlagärningarna var den allra första församlingsledaren i Europa en kvinna, Lydia.

Måste man anamma dogmer som jungfrufödelsen för att få kalla sig kristen?

– Det är märkligt att just jungfrufödelse har blivit trosprov på sistone. För om man tar den som en biologisk fråga, så missar man lätt poängen. Vad Lukas vill säga är att detta är en unik födelse. En gymnasist frågade mig: ”Måste man tro på allt i Bibeln?” Det kortaste svaret är: ”Vi tror *med* Bibeln, inte *på* den. Bibeln är ju inte en sanning påståenden som bara kan förstås på ett vis. Genom hela kyrkans historia har den tolkats på flera plan och på olika sätt. Detta är inget modernt påfund som vissa menar.

Det låter som om du gillar att det finns flera sanningar?

– Ja, jag blir mer bekymrad för den som säger: ”Jag vet allt till punkt och pricka”, än den som säger: ”Jag har blivit rörd av evangeliet, jag har blivit indragen i något. Här pågår en historia mellan mig och Gud, medmänniskan och hela skapelsen.”

Vad händer efter döden?

– När jag tänker på min egen död är det i förhoppningen att jag kan lämna livet i trygg förvisning att jag är i Guds hand. Kyrkans hopp är att Gud inte överger sin skapelse utan fullbordar den. Gud ska bli, som Paulus skriver, ”allt i alla”. Sedan vad som händer ... ja, det vet vi inte. Den kristna traditionen har en mängd olika bilder, men någon satellitkarta över det eskatologiska hoppet, det har vi inte. Därför har jag alltid varit snål med att utlova något bortom

graven. Jag minns en begravning av en treåring som dött i cancer. Föräldrarna bad: ”Säg ingenting om himlen i griftetalet.” Vid begravningskaffet sa istället pappan till alla: ”Vet ni vad jag tror? Jag tror det finns en speciell avdelning i himlen för alla våra barn.” De ville få ha sin egen bild.

Hamnar någon i helvetet?

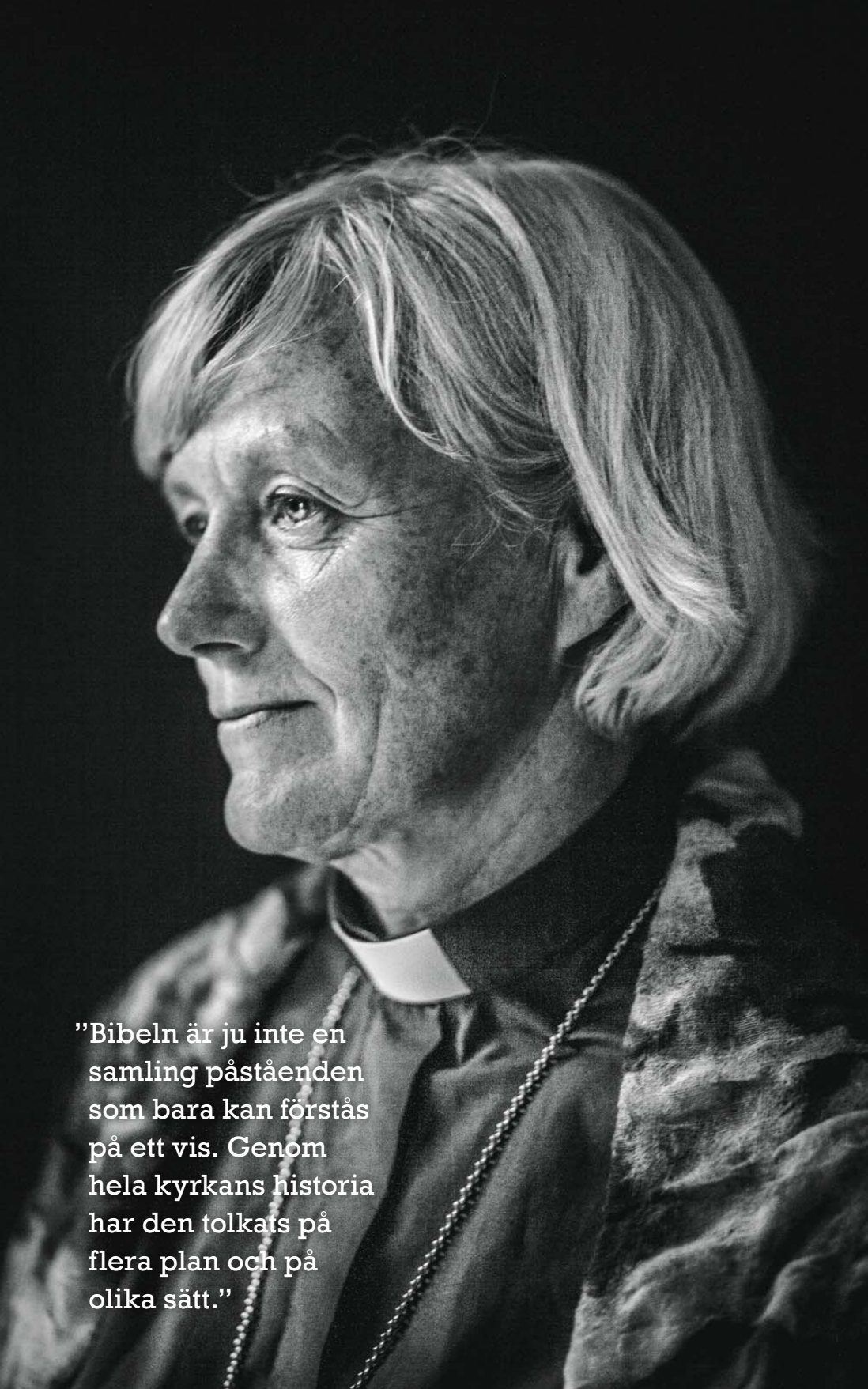
– Helvetet är mera känt som ett inomjordiskt tillstånd, tror jag. Jag tycker om teologen Jürgen Moltmanns tanke att fullkommandet innebär en process där vi verkligen blir oss själva, det vi inte blev för att vi misshandlades av andra eller oss själva. Paradexemplet är ju ofta Hitler, där avståndet mellan det som borde varit och det som blev är så ofantligt stort. Tänk om i ett sådant fall avståndet mellan det som blev och det som var tänkt är så stort att hela identiteten brister och ingen helad gemenskap är möjlig. Låter inte det som helvetet?

Även Hitler kan bli "en fullkomnad människa" efter döden?

– Det vet vi inte. Kanske finns det inget kvar att försona, kanske finns det ett hopp också för honom. I Nya testamentet talar Jesus till rövaren på korset och säger ”Redan idag ska du vara med mig i Paradiset”. Någon motsvarande utfästelse om att en viss person går evigt förlorad finns inte. Kristen tro är ett framtidshopp, men det inkluderar inte en himmelsk deltagarlista med strukna och reserver.

Men du tror inte på eviga straff?

– Jag har själv forskat om tid och evighet och lärt mig att vi ska vara lite försiktiga med att definiera evigheten. Vem kan säga att evighet är som tid, men bara längre? ♦

”Bibeln är ju inte en samling påståenden som bara kan förstås på ett vis. Genom hela kyrkans historia har den tolkats på flera plan och på olika sätt.”

Namn: Antje Jackelén.

Född: 4 juni 1955 i Herdecke i dåvarande Västtyskland. Pappa var kemiingenjör, mamma läkarassistent.

Familj: Gift med Heinz Jackelén, som också är präst i Svenska kyrkan. Tillsammans har de två vuxna döttrar och tre barnbarn.

Karriär: Kom till Sverige som gäststudent 1977. Vigdes till präst 1980. Var officiant vid vigseln mellan kronprinsessan Victoria och Daniel Westling 2010. Utsedd till Skånes mest inflytelserika opinionsbildare och lovordad för sin ”initiativkraft, uthållighet, timing och fingertoppskänsla” 2013. Vald till Sveriges första kvinnliga ärkebiskop den 15 oktober 2013 efter att ha fått 55,9 procent av rösterna redan i första valomgången. Tillträder sitt ämbete den 15 juni 2014.

Favoritläsning: Dag Hammarskjölds ”Vägmärken”. ”Den har följt mig genom hela livet.”

Favoritmusik: Meditativ, gärna filmmusik. ”Men jag har också en faiblesse för indianmusik.”

Bästa sidor: ”Jag hoppas att jag uppfattas som klok, lyssnande, lyhörd, empatisk och tydlig.”

Sämsta sidor: ”Ibland blir jag otålig, kanske till följd av stress.”

Okända sidor: Spelade trumpet i sin ungdom. Gillar att vandra i naturen, ibland upp till 18 km på en dag.

Gudstjänster och konserter

GUDSTJÄNSTER

Danderyds kyrka Söndagar 11.00

Högmässa/
högmässogudstjänst.

Djursholms kapell Söndagar 17.00

3, 10, 17, 24 och 31 augusti.
Andakt ledd av lekman.

Enebykyrkan Söndagar 11.00 Gudstjänst

Skapelsemässa i Sättraängskyrkan Midsommardagen 21 juni 16.00

med Fredrika Gårdfeldt.
Efter mässan serveras kaffe
och jordgubbstårta.

Konfirmations- gudstjänster

Sommarens tre läger
avslutas med konfirmation
i Danderyds kyrka.

Söndag 29 juni 11.00

Läger: Sättra Brunn.
Präst: Jennie Petersen.

Söndag 3 augusti 11.00

Läger: Ramundberget 1.
Präst: Fredrika Gårdfeldt.

Söndag 17 augusti

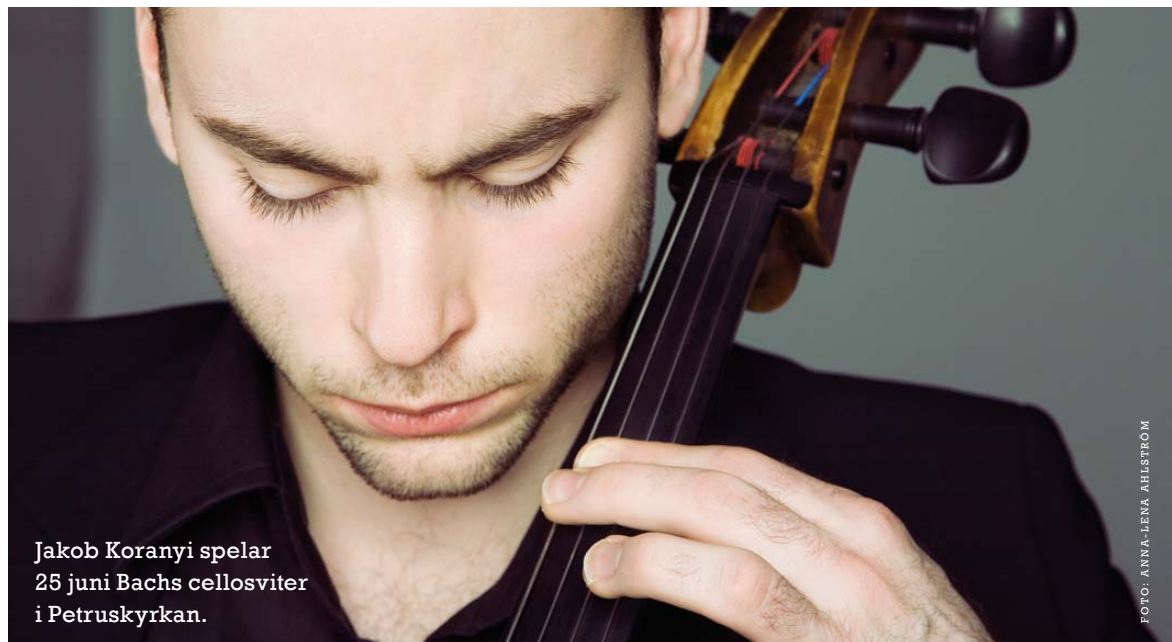
Läger: Ramundberget 2.
Präst: Bosse Divander.

ÖVRIGA GUDSTJÄNSTER

annonseras i
DN och SvD

PÅ FREDAGAR

www.svenskakyrkan.se/danderyd

Jakob Koranyi spelar
25 juni Bachs cellosviter
i Petruskyrkan.

FOTO: ANNA-JENA AHSTRÖM

VÅRKONSERT

Onsdag 21 maj 19.00 Enebykyrkan

Enebykyrkans kör under
ledning av Eva Wedin. Ingunn
Ligaarden, piano/orgel. Bosse
Divander, betraktelse.

.....

SOMMARKONSERT

Söndag 15 juni 16.00 Församlingens Hus

Danderyds Kyrkokör hälsar
sommaren välkommen
med de allra mest sjungna
och älskade sommar-
sångerna för kör.
Dirigent: Rikard Karlsson.

.....

FEM SOMMARKVÄLLS- KONSERTER

på onsdagar 19.00 i Petruskyrkan:

4 juni, Svensk körlyrik
Danderyds Vokalensemble

sjunger svenska sånger och
körlyrik av Gustaf Nordqvist,
Alice Tegnér, och Wilhelm
Stenhammar. Anders Ölund,
orgel, Rikard Karlsson, dirigent.
Lagom till sitt 5-årsjubileum
har Vokalensemblen varit på sin
första körtävling, Tallin Choir
Festival, där de kammade hem
en tredjeplats i klassen för
kammarkörer.

11 juni,

Ljuset i sommarnatten

Ingegerd Nilsson, sopran och
Bengt-Åke Lundin, piano.
Som hängiven kammarmusiker
med särskilt intresse för
romansackompanjemang har
Bengt-Åke Lundin framträtt
med flera ledande svenska
sångare. Ingegerd Nilsson är
sopran, utbildad vid Operahög-
skolan i Stockholm och har
arbetat som solist vid Folkope-
ran och Norrlandsoperan.
Hon är även brorsdotter till

operasångerskan Christina
Nilsson (1843-1921).

18 juni, Alice Tegnér, 150 år

Solveig Wikman, piano, och
Ann Wallström, violin.
Alice Tegnér komponerade inte
bara barnvisor utan även
körsatser, romanser, kantater,
piano och cellosatser samt en
stor violinsonat. Violinsonaten
som är Tegnér's största verk
står bland annat på program-
met denna kväll. Hon ledde
musikundervisningen i
Djursholms Samskola och var
kantor i Djursholms kapell.

25 juni, Bachs cellosviter

Jakob Koranyi spelar Bachs
cellosviter nr 1-3 i G-dur, d-moll
och C-dur på en cello byggd av
Gratiani, Genua 1756.
Jakob Koranyi har etablerat sig
som en av Skandinavien's mest
intressanta unga musiker.

Anders Ericson, Bengt-Åke Lundin, Solveig Wikman, Georg Gulyás.

2 juli, Lutkonsert med skivrelease

Anders Ericson, luta, spelar musik av Charles Mouton, Robert de Visée och Jaques Gautier på både barockluta och teorb, allt är franskt 1600-tal. Som continuospelare och solist har Anders framträtt i konsertsalar och operahus världen över. 2011 släpptes hans debutsoslovakiva "Relic" och fick mycket fina recensioner. 2014 kommer uppföljaren inspelad i Petruskyrkan med musik av Charles Mouton.

.....

**Nytt för i år!
TVÅ SKYMNINGS-KONSERTER**

Konserterna hålls vid innercirkeln vid ingången till Församlingens Hus i solnedgången. Vid dåligt väder är konsserterna inomhus.

**Torsdag 7 augusti 20.00
Församlingens Hus
Koshkin och José**

Georg Gulyás, gitarr, har studerat vid The Juilliard School i New York och Musikhögskolan i Malmö. Han har varit solist med Kungliga Filharmoniska Orkestern i Stockholm och har turnerat i Japan och USA.

**Torsdag 14 augusti 20.00
Församlingens Hus
Händel och Villa-Lobos**

Anders Delin, gitarr och renässansluta, har studerat för Andrés Segovia-eleven Lucia Sánchez Jordán och har framträtt i Sveriges Radio. Ann-Christin Edblad, sång, har studerat för Dame Emma Kirkby och har varit solist under Skansens 1700-talsveckor.

SOMMARTRÄFFAR

Onsdagar 13.00-15.00
Program, musik, fika, andakt och samvaro i Församlingens Hus, Angantyrsv. 39.
Inträde: 40 kr.
Ingen anmälan.

**2 juli
Paris och Buenos Aires,
en resa i musik**

Per-Åke Romin med dragspelsmusik och sång.

**9 juli
Visor av Alice Tegnér**

Björn Wehlén med sin gitarr och Erik Larsson med vänner.

**16 juli
Önskepsalmer**

Jenny Karlsson, musikalisk präst berättar om nya och gamla psalmer.

**23 juli
Längtan efter ljus**

Visdiktare Maria Rosén med program.

**30 juli
Indisk sång och ett svenskt liv**

Manoj Kumar, ungdomsledare i kyrkan i Enebyberg, berättar med musik och sång från Indien.

**Konfirmationen
– en upplevelse för livet**

Konfirmationstiden är en chans att tillsammans med andra fundera över viktiga och spännande frågor. Du får lära dig mer om kristen tro, om hur andra tänker och lite mer om dig själv.

Vi förutsätter inte att du tror på Gud. Vi förutsätter heller inte att du kommer att göra det. Men vi vill ge dig en chans att ta reda på vad kristen tro handlar om.

Konfirmationstiden bygger på diskussioner, bild, musik och drama. Alla konfirmationsgrupper åker på läger men olika länge och på olika vis. Att vara på läger är en unik möjlighet att ha kul ihop och lära känna varandra på riktigt.

Konfirmationen 2014/2015 riktar sig främst till dig som är född 2000 eller går i årskurs 8.

Du kan välja mellan Veckogruppen och tre olika sommarläger på Sättra Brunn och i Ramundberget.

Beställ vår broschyr eller besök www.konfirmandidanderyd.se

Välkommen att kontakta församlingspedagog Simon Liljecrantz, 08-568 957 43 eller simon.liljecrantz@svenskakyrkan.se. Anmälan senast 12 september.

Välkommen

Eric'sberg's slott i Sörmland.

SOMMARUTFLYKTER

Dagsutflykter med buss är ett utmärkt sätt att i sommartid uppleva Sverige.

6 augusti Ånhammar och Grytsberg

Säterierna ligger nära Stjärnhov i Sörmland. Vid ankomsten dricker vi kaffe och lyssnar på Elisabeth von Stockenström som berättar om Ånhammar, och visar gårdsmuseet. Lunch serveras på närbelägna Grytsbergs säteri. I samband med lunchen berättar ägaren Lars von Stockenström om Grytsberg. Därefter besöker vi Gryts kyrka för visning och avslutning.

13 augusti Skokloster

Fältherren Carl Gustaf Wrangels Skokloster är det största privatpalats som byggts i Sverige. Arkitekturen, intakta interiörer och de stora föremålsamlingarna gör Skoklosters slott till ett av Europas främsta barockslott. Både skimrande praktföremål och triviala ting,

lyx och vardag fyller fältherrens bostad. Vi inleder med besök i Skoklosters kyrka uppförd på medeltiden som en del av ett nunnekloster. 1639 tillkom det Wrangelska gravkoret. Efter en kaffepaus går vi på visning av slottet. Lunch på Sigtuna Stadshotell. Före återresan finns tid för egen promenad i Sigtuna.

20 augusti Eric'sberg's slott

Ett av Sveriges mest välbevarade och ståtliga barockslott, beläget nära Katrineholm. Med sin välhållna park och anor från slutet av 1600-talet har slottet varsamt restaurerats för att så långt som möjligt likna sitt ursprungliga utförande. Eric'sberg kallades tidigare Pintorp eller Pinnatorp och ligger betagande vid Eric'sbergsjön. Vi inleder med lunch i det gamla Spannstallet. Därefter gör vi en guidad tur i slottsparken, växthusen, vagnsmuseet och Barockkapellet. Vi avslutar med en kopp kaffe i slottets café. Hemkomst ca 20.00.

27 augusti Antroposoferna i Järna och NK-villan i Nyköping

Efter kaffepaus vid ankomsten till antroposoferna i Ytterjärna besöker vi Kulturhuset och får höra mer om antroposofernas filosofi och verksamhet. Lunch serveras på Stjärnholms stiftsgård. I Nyköping besöker vi NK-villan ritad av Ferdinand Boberg, där Sigge Johansson, en av de som räddade NK-villan till eftervärlden, berättar om Nordiska Kompaniets verkstäder i Nyköping mellan 1904–1973. Vi avslutar dagen med en kopp kaffe i NK-villans café.

Avfärd för alla resor:
Eneby torg 9.30, Danderyds församlingsgård 9.45 samt Myrans Livs, Mörby 10.00.

Åter i Danderyd:

6 och 27 augusti ca 18.00
13 augusti ca 16.45.
20 augusti ca 20.00

Kostnad för utflykterna:

400 kr per resa för samtliga utflykter, utom resan till Eric'sberg som kostar 500 kr. I priset ingår bussresa, kaffe, lunch, guidade visningar och förfriskning. Vi reser i bekväm buss (toalett ombord), men besöker i flera fall äldre miljöer där bekvämligheter som hiss saknas.

Anmälan

Ring in din anmälan på 070-646 82 30. Meddela namn, adress, telefon, eventuell allergi eller annat som vi behöver veta. Berätta även var du kliver på bussen. Anmälan är bindande.

Prova mindfulness

Under fem veckor i sommar kan du arbeta med att öka din närvaro i nuet utan stressande och pockande tankar. I mindfulness försöker man vara helt medveten om det som händer här och nu och gör övningar för kropp och sinne med fokus på andningen.

Torsdagar 10.00-11.30

med start den 31/7, 7/8, 14/8, 21/8 och 28/8. Kaffe och smörgås serveras. Vi kommer att vara utomhus på Petruskyrkans klosterlika innergård.

Adress: Kyrkvägen 27 i Stocksund.

Klä dig väl!

Kursavgift 500 kr (Vid behov finns möjlighet att söka bidrag.)

FOTO: CHRISTINA HÖGBERG

Välkommen att anmäla dig till Catharina Björnstedt, diakon och mindfulnessinstruktör.

Ring in din anmälan på 070-646 82 30. Meddela namn, adress, telefon, eventuell allergi eller annat som vi behöver veta. Anmälan är bindande.

Så funkar kyrktaxi

Gäller till gudstjänster och församlingsaktiviteter med andakt inom Danderyds församling. Biljetter för 20 kr säljs i Andrum, och Församlingens Hus och hos diakonerna.

Församlingens hus

Angantyrvägen 39,
182 54 Djursholm.

Växel: 08-568 957 00,
måndag – fredag
9.00-12.00 och 13.00–15.00.

Adress: Box 2021,
182 02 Danderyd
Fax: 08-568 957 28
www.danderydsforsamling.se

Informatör

Christina Högborg, 08-568 957 08.

Gudstjänstinformation

08-568 957 34.

Kyrkogårdsförvaltning

Chef Anette Eskilsson,
08-568 957 40,
fax 08-568 957 28.

Våra kyrkor

Altors kapell, Ymervägen 55,
Djursholm, 08-755 44 86.

Andrum, Mörby Centrum,
08-568 957 71.

Danderyds kyrka, Angantyrv. 41
Danderyd, 08-568 957 64.

Djurholms församlingsgård,
Bragev. 32 A, Djursholm
08-568 95 756.

Djursholms kapell, Danav. 9,
Djursholm, 08-755 37 83.

Enebykyrkan, (samarbetskyrka)
Enebytorp, Christina Molin
08-758 66 52.

Petruskyrkan, Kyrkv. 27,
Stocksund, 08-568 957 64.

Sätraängskyrkan, Sjöbergsv. 32
Danderyd 08-568 957 64.

Sjukhuskyrkan,
Danderyds sjukhus,
08-123 550 00 (växel).

Kyrkoherde/kontraktspastor

Staffan Hellgren, 08-568 957 01,
070-625 13 15 (sms/mms).

Präster

AnneLi Amilon,
08-568 957 24.
Bosse Divander,
08-568 957 17.
Fredrika Gårdfelt,
08-568 957 23.

Johanna Keck,
08-568 957 20.
Jenny Karlsson,
08-568 957 16.

Jennie Petersen,
08-568 957 19.

Lacra von Schedvin,
08-568 957 18.

Sjukhuspräster

Stefan Bendtz,
08-568 957 45.
Roger Gärtner
08-568 957 46.
Lisa Axelsson Runeborg,
08-568 957 42.

Diakoner

Catharina Björnstedt,
08-568 957 29.
Inessa Rejer, 08-568 957 21.
Inga Nilsson, vik, 08-568 957 51.
Fredrik Gyllenhög, 08-568 957 25.

Musiker

Anders Ölund, 08-568 957 04.
Rikard Karlsson, 08-568 957 07.
Kerstin Evén, 08-568 957 49.

Församlingspedagog

Simon Liljecrantz,
08-568 957 43.

Förskolechef

Ebba Zeno, 08-568 957 02.

Församlingspedagog

Rut Niska Säfström,
08- 568 957 36.

**” I Tyskland hämtade de först
kommunisterna,
och jag protesterade inte,
för jag var inte kommunist.
Sedan hämtade de de fackanslutna,
och jag protesterade inte,
för jag var inte fackansluten.
Sedan hämtade de judarna,
och jag protesterade inte,
för jag var inte jude.
Sedan hämtade de mig,
och då fanns ingen kvar
som protesterade. ”**

Dikten finns i flera varianter och brukar tillskrivas
PASTOR MARTIN NIEMÖLLER (1892–1984)